EXPUNERE DE MOTIVE

Proiectul de Lege pentru modificarea şi completarea Codului penal constituie o nouă iniţiativă legislativă menită să asigure funcţionarea normală a întregului mecanism juridic, în plan penal, şi să eficientizeze acele instituţii care în prezent se aplică în condiţii nesatisfăcătoare, datorită fie imperfecţiunii unora dintr normele penale, fie insuficienţei legii.Adaptarea legislaţiei pena le la cerinţele politicii penale şi mai ales la nevoile practicii judiciare este un proces continuu şi absolut necesar,dinamica acestui proces fiind impusă de întinderea şi profunzimea schimbări lor produse în plan economic şi social.Introducerea unor dispoziţi noi şi modificarea unui număr însemnat de prevederi va spori efi-cienţa legislaţiei penale în reprimarea infracţiunilor,iar rolul acesteia în influenţarea atitudinii făptuitorilor va fi incontes-tabil mai mare,favorizând procesul de reintegrare socială.

S-a urmărit,de asemenea,modificarea acelor dispoziţii din Codul penal, care, în prezent, îi imprimă un caracter prea rigid. Urmare modificărilor aduse, Codul penal va deveni un puternic instrument de combatere a fenomenului infracţional.

O atenţie deosebită s-a acordat perfecţionării sistemului pedepselor şi diversificării acestora,precum şi restructurării mijloacelor de individualizare şi executare a pedepselor,necesare realizării unui just echilibru între pericolul social al faptelor prevăzute de legea penală şi pedepsele aplicate de instanţele ju-decătoreşti.

S-a instituit un nou sistem sancţionator.Potrivit noilor dispo-ziţii,instanţele pot trage la răspundere şi aplica pedepse nu numa

săvârşit fapte prevăzute de legea penală,însă cei vinovaţi de săvârşirea lor trebuie să se supună unor restricţii şi obligaţii care le restrâng temporar exerciţiul unor drepturi sau libertăţi.Supravegherea executării măsurilor comunitare se asigură de către consilierii serviciului de probaţiune de pe lângă fiecare tribunal,precum şi de judecătorul delegat cu punerea în executare a hotărârii,pentru a verifica modul în care aceste măsuri se aduc la îndeplinire.

Dintre măsurile comunitare,munca neremunerată în folosul comunităţii dispusă de instanţă pe o durată între 5o şi 3oo de ore, prezintă un vădit interes practic, fiind măsura comunitară cea mai eficientă pentru atingerea scopului urmărit de lege.Alte măsuri comunitare constau în:interzicerea inculpatului sau persoanei condamnate,pe o durată determinată, de a avea legături cu ceilalţi participanţi la săvârşirea infracţiunii,frecventarea cursurilor de resocializare organizate de serviciile de probaţiune în colaborare cu organizaţii guvernamentale şi neguvernamentale,comunicarea datelor privitoare la mijloacele de existenţă ale inculpatului sau condamnatului, supunerea la măsurile de control, tratament sau îngrijire, în special în scopul dezintoxicării.Aceste măsuri comunitare pot fi dispuse de instanţă pe durata amânării pronunţării hotărârii şi a suspendării executării pedepsei sub supraveghere,iar cu excepţia muncii neremunerate în folosul comunităţii şi pe durata liberării condiţionate.

Din Codul penal român de la 1936 au fost preluate unele din instituţiile consacrate prin dispoziţiile sale.Astfel,actualele pedepse au fost completate cu pedeapsa complementară privind"publicarea sau afişarea hotărârilor de condamnare,pedeapsă ce se va executa în condiţiile anume prevăzute de lege."De asemenea,proiectul conţine două noi măsuri de siguranţă:prima, se referă la închiderea localului public, pe o durată determinată,dacă este al infractorului şi dacă săvârşirea infracţiunii nu era posibilă,fără ca localul să servit la comiterea ei,iar a doua constă în interzicerea persoanei condamnate de a părăsi teritoriul României,dacă în urma condamnărilor suferite în ţară sau în străinătate,instanţa constată că prezenţa ei într-o ţară străină constituie un pericol grav pentru societatea românească.

persoanelor fizice, ci şi persoanelor juridice, dacă acestea săvârşesc fapte ilicite penale,în condiţiile anume prevăzute de lege. Proiectul conţine pedepse specifice persoanelor juridice şi anume: amenda, în limite mai ridicate decât limitele amenzii prevăzute de lege pentru persoanele fizice; suspendarea activităţii sau a uneia dintre activităţile persoanei juridice pe o durată de cel mult un an dizolvarea persoanei juridice.

Potrivit proiectului, nu pot fi trase la răspundere penală, statul, autorităţile publice şi instituţiile publice,iar suspendarea şi dizolvarea nu pot fi dispuse în cazul partidelor,formaţiunilor politice şi sindicatelor.Persoanele juridice care îşi desfăşoară activitatea sau una dintre activităţi în domeniul presei sau al audiovizualului nu pot fi dizolvate.

Răspunderea penală a persoanei juridice nu o exclude pe aceea a persoanei fizice, dacă a săvârşit o faptă care a servit ca mijloc pentru comiterea sau ascunderea faptei persoanei juridice, ori când între faptele comise există o altă asemenea legătură.

Dintre faptele prevăzute de legea penală,cele care prin natura sau conţinutul lor ori prin modul cum a fost concepută executarea hotărârii infracţionale nu pot fi săvârşite de persoana juridică, nu atrag răspunderea penală a acesteia.

O instituţie nouă, reglementată pentru prima oară în legislaţia penală română, o constituie amânarea pronunţării hotărârii judecătoreşti.Potrivit proiectului, instanţele pot lua această măsură în cazul în care s-a stabilit vinovăţia pentru fapta săvârşită,iar inculpatul a consimţit ca împotriva sa să fie luată o astfel de măsură.Dacă inculpatul,pe durata amânării pronunţării hotărârii a executat măsurile comunitare,instanţa nu mai aplică o pedeapsă.

Cu privire la sistemul sancţiunilor penale este de reţinut şi faptul că limitele generale ale amenzii penale au fost ridicate,iar sancţiunea amenzii cu caracter administrativ aplicabilă în cazul înlocuirii răspunderii penale a fost majorată,întrucât au devenit insuficiente datorită devalorizării leului.

Pe lângă actualele sancţiuni penale,s-au prevăzut "măsuri comunitare" ce au ca scop menţinerea în comunitate a persoanelor care au

Un alt obiectiv îl constituie modificarea acelor dispoziţii care au rămas încă necorelate cu prevederile Constituţiei. Noile dispoziţii fac posibil ca legea penală să dispună,în toate cazurile,numai pentru viitor,cu excepţia legii penale mai favorabile.

Intrucât unele din actualele articole din Codul penal au fost concepute eronat a fost necesară reformularea lor.De exemplu, în articolul 18^1 se prevede că "Nu constituie infracţiune fapta prevăzută de legea penală,dacă prin atingerea minimă adusă uneia din valorile apărate de lege şi prin conţinutul ei concret, fiind lipsită în mod vădit de importanţă, nu prezintă gradul de pericol social al unei infracţiuni." Potrivit acestui text, procurorul sau instanţa poate dispune scoaterea de sub urmărire penală sau,după caz, achitarea inculpatului, dacă fapta este lipsită de importanţă.Actuala reglementare contravine prevederilor Constituţiei,deoarece dezincriminarea faptelor penale intră în atribuţiile legiuitorului şi nu ale organelor judiciare. In prezent,se realizează deci o dezincriminare judiciară, măsură ce intră în conflict şi cu principiile fundamentale ale dreptului penal.Este de reţinut că,deşi util practicii judiciare,articolul 18^1, datorită modului cum este conceput şi formulat, aşa cum s-a arătat, contravine principiului legalităţii încriminării,întrucât,de vreme ce legea este cea care prevede dacă o faptă constituie infracţiune, rezultă că tot legea trebuie să decidă cu privire la dezincriminarea faptelor care,între timp, şi-au pierdut caracterul infracţional.Formal, acest articol urmează să fie abrogat, însă conţinutul său, căruia i s-au adus modificări substanţiale,va alcătui structura art.90^1 din cadrul Titlului IV intitulat "Inlocuirea răspunderii penale". Potrivit noului text, fapta nu-şi pierde caracterul infracţional, ci se înlocuieşte numai răspunderea penală cu o răspundere de natură administrativă,sancţionată cu amendă.

Proiectul conţine şi alte prevederi care conferă persoanei vătămate posibilitatea de a se apăra mai eficient împotriva infracţiunilor.Potrivit noilor prevederi,se prezumă că a acţionat în "legitimă apărare", acela care săvârşeşte o faptă prevăzută de legea penală pentru a respinge pătrunderea, prin violenţă,prin viclenie, prin efracţie sau prin alte asemenea mijloace,într-o locuinţă,încăpere, dependinţă sau loc împrejmuit ţinând de acestea.

Unele prevederi referitoare la "recidivă"urmează să fie modificate, deoarece înregistrarea în statisticile oficiale a unui număr mare de recidivişti în raport cu numărul celor care au săvârşit fapte

prevăzute de legea penală este influenţată negativ şi de actualele dispoziţii ale Codului penal care generează o "stare de recidivă artificială". In prezent, ori de câte ori o persoană condamnată la o pedeapsă mai mare de 6 luni închisoare, este considerată recidivistă dacă săvârşeşte din nou o infracţiune, cu intenţie, pentru care legea prevede o pedeapsă mai mare de un an închisoare.

S-a propus ca prima hotărâre de condamnare să privească pedeapsa închisorii de un an sau mai mare, iar pentru a doua infracţiune legea să prevadă pedeapsa închisorii mai mare de 2 ani, întrucât în urma majorării pedepselor prin Legea nr. 140/1996, în prezent, în cazul celor mai multe infracţiuni, limita maximă specială prevăzută de lege este mai mare de un an închisoare.

Unele dispoziţii ale proiectului privesc instituţia liberării condiţionate. Pentru condamnaţii recidivişti se prevăd dispoziţii mai restrictive, ei având obligaţia să efectueze fracţiuni de pedeapsă mai mari din durata pedepsei aplicate decât infractorii primari pentru a putea fi liberaţi condiţionat. In schimb, pentru infractorii primari, proiectul prevede fracţiuni de pedeapsă mai mici decât cele actuale. Privitor la liberarea condiţionată, proiectul conţine şi alte dispoziţii noi. Astfel, dacă persoana condamnată, în intervalul de timp de la liberare şi până la împlinirea duratei pedepsei, săvârşeşte o nouă infracţiune intenţionată pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, instanţa revocă liberarea condiţionată şi dispune ca pedeapsa stabilită pentru cea de-a doua infracţiune să fie executată pe lângă restul de pedeapsă rămas neexecutat din pedeapsa anterioară. De asemenea, în sensul, proiectului, persoana care beneficiază de liberare condiţionată nu îşi poate exercita dreptul la liberă circulaţie în străinătate până la împlinirea duratei pedepsei la care a fost condamnat, cu excepţia cazurilor când pentru motive temeinice, judecătorul desemnat pentru executarea pedepselor aprobă, pe o durată determinată, deplasarea condamnatului în străinătate.

Prin alte modificări aduse Codului penal s-a urmărit ca mijloacele de individualizare şi de executare a pedepselor privind suspendarea condiţionată a executării pedepsei, suspendarea executării pedepsei sub supraveghere şi executarea pedepsei la locul de muncă să poată fi aplicate la un număr mai mare de persoane condamnate, pentru a răspunde astfel nevoilor practicii judiciare. Astfel, limita maximă specială a pedepsei prevăzute de lege a fost ridicată

de la 12 ani la 15 ani,deoarece în cazul furturilor calificate,sancţi nate cu pedeapsa închisorii de la unu la 15 ani, nu se poate dispune suspendarea executării pedepsei,deşi nu de puţine ori aceste infracţiuni prezintă,în concret,un pericol social mai redus decât "furtul simple". Această măsură legislativă este în acord şi cu actuala orien tare a legislaţiei europene privitoare la modalitatea de executare a pedepsei,în principal,în stare de libertate.Pe durata suspendării executării pedepsei sub supraveghere,consilierii de probaţiune vor întocmi referate de evaluare cu privire la conduita condamnaţilor, care, la cerere, se înaintează instanţei de judecată,în vederea pronu ţării unor hotărâri temeinice şi legale.

S-au instituit noi prevederi şi în ce priveşte minorii infractori, aceştia urmând să răspundă penal,în cazul în care au săvârşit fapta cu discernământ, dacă au împlinit vârsta de 13 ani.Dacă se constată că este în interesul societăţii şi a minorului ce a împlinit vârsta de 16 ani,instanţa aplică măsura educativă privind prestarea unei activităţi neremunerate în folosul comunităţii,pe o durată între 25 de ore şi 150 de ore,dar numai dacă există consimţământul acestuia şi acordul părinţilor sau a celui care l-a adoptat ori al tutorelui.

Pentru a îmbunătăţi conţinutul unor termeni explicativi,prevăzuţi în partea generală a Codului penal,a fost necesară reformularea articolelor care prevăd ce se înţelege prin expresiile :săvârşirea unei infracţiuni","consecinţe deosebit de grave", "secrete de stat şi înscrisuri oficiale", "public",iar prin noile articole 144^1, 145^1, 145^2 şi 149^1 s-a definit conceptul de "crimă organizată",reglementat pentru prima oară în legislaţia noastră,precum şi ce se înţelege prin "pericol public", "interes obştesc"şi "membru de familie".

In Partea specială a Codului penal,pentru unele fapte care nu prezintă pericol social ridicat, s-a prevăzut numai pedeapsa amenzii eliminându-se pedeapsa închisorii, ca pedeapsă alternativă. De asemenea, pentru unele dintre aceste infracţiuni, sancţionate numai cu amendă,s-a prevăzut că acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate,iar împăcarea părţilor înlătură răspunderea penală.

Proiectul conţine reglementări noi şi în ce priveşte"traficul de femei sau copii", "constrângerea martorului,interpretului sau

expertului", "obstrucţionarea activităţii judiciare","denegarea de dreptate","iniţierea sau organizarea cerşetoriei",precum şi"falsificarea elementelor de identificare a autovehiculelor furate şi folosirea acestora cu elementele de identificare falsificate".

In vederea îmbunătăţirii conţinutului reglementărilor actuale au fost modificate sau,după caz, completate şi alte texte din Partea specială a Codului. Astfel,din cuprinsul art.213, art.214, art.217 şi art.22o, care reglementează infracţiunile de abuz de încredere, gestiune frauduloasă,distrugere şi tulburare de posesie, au fost eliminate dispoziţiile referitoare la punerea în mişcare din oficiu a acţiunii penale,dacă bunurile proprietate privată aparţin statului,deoarece Curtea Constituţională a decis,cu deplin temei că aceste dispoziţii sunt neconstituţionale, pe motiv că proprietatea privată trebuie ocrotită în mod egal,indiferent de titular. De asemenea, faptele privind "arestarea nelegală şi cercetarea abuzivă", "nerespectarea măsurilor privind încredinţarea minorului" precum şi faptele privind "reţinerea sau distrugerea de înscrisuri" au fost mai bine reglementate,iar dispoziţiile privitoare la "asocierea pentru săvârşirea de infracţiuni" au fost completate cu prevederi noi,iar alte prevederi au fost modificate sau eliminate din cuprinsul textelor care incriminează faptele menţionate.

In fine, s-a propus dezincriminarea faptelor de cerşetorie şi vagabondaj,întrucât, prin ele însele,nu prezintă pericolul social necesar unei infracţiuni. Aceste fapte pot fi combătute mai eficient prin aplicarea unor sancţiuni contravenţionale. In schimb,au fost incriminate şi s-au prevăzut sancţiuni penale pentru cei care iniţiază sau organizează cerşetoria,în scopul de a obţine foloase materiale injuste.

Faţă de cele prezentate mai sus,a fost întocmit proiectul de lege alăturat,pe care îl supunem PARLAMENTULUI spre adoptare.

PRIM-MINISTRU

Radu Vasile